

OLÁH DÁVID^{1,3}, HEGEDÜS FERENC¹, BOGNÁR JÓZSEF²

A SPORTOLÓI KARRIER ÉS A TANULÁS KAPCSOLATÁNAK VIZSGÁLATA ÉLVONALBELI LABDARÚGÓK KÖRÉBEN / ASSOCIATIONS BETWEEN ATHLETES' CAREER AND LEARNING IN ELITE FOOTBALL PLAYERS

¹Nyíregyházi Egyetem, Testnevelés és Sporttudományi Intézet, Nyíregyháza

²Eszterházy Károly Egyetem, Sporttudományi Intézet, Eger

³Testnevelési Egyetem Doktori Iskola, Budapest

Absztrakt

Kutatásunk elsődleges célja annak megállapítása volt, hogy az élvonalbeli labdarúgók értékrendjében mennyire fontos szerepet tölt be a tanulás, illetve, hogy a középiskolai tanulmányi eredményük, továbbtanulási arányuk és a sportolói karrierjük hogyan függ össze. Ezenkívül arra is kíváncsiak voltunk, hogy a játékosok mivel szeretnének foglalkozni a sportpályafutásuk befejeztével, és hogy milyen mértékben befolyásolja választásukat a családi minta. Kutatásunk során élvonalbeli labdarúgókat kérdeztünk meg (N=100) és általunk készített, 26 kérdésből álló kérdőívvel. A válaszokat SPSS 21.0 program segítségével elemeztük. Eredményeink alapján elmondható, hogy a mintát alkotó sportolók többsége érettségizett, továbbtanulást és a diplomaszerezést 48%-ban tervezték, ennek ellenére jelenleg a felsőfokú tanulmányokat végzők aránya mindössze 15%. Akik nem tanulnak, azok többsége a profi sportot helyezi időrendben előtérbe, a tanulás náluk az aktív sportpályafutás befejeztével kap majd prioritást. A középiskolai eredmények és a család tanulásról alkotott véleménye között lévő kapcsolat szignifikáns összefüggést mutat ($p=0,000$). Ezek szerint családi értékrend hatása a sportolói karrier befejezése utáni tanulás kapcsolatában is kimutatható. Érdeemes a kérdéskörrel több oldalról és módszerrel tovább foglalkozni, mivel fontos tudatosan tervezni a sportolói karrier utáni életet.

Kulcsszavak: profi labdarúgók, továbbtanulás, sportolói karrier, családi értékrend

Abstract

The purpose of our study was to find out how much it is important for elite soccer players to carry on with their studies and also how their secondary school grades, entrance to higher education programs and their sport career correlate. It was also a goal of this study to explore what goals players have after their sport career and how parental values are associated with their plans. Elite soccer players (N=100) answered 26 open and closed-ended questions. Data analysis was conducted with SPSS 21.0. According to the results, most of the elite players have already graduated with their secondary school leaving exam, 48% planned to carry on with studies at higher education programs, however it is only 13%, who are currently doing so. The majority of our sample places soccer at highest importance and they plan to carry on with their studies once they leave the professional career. There is a strong correlation between secondary school grades and views of studying in the family ($p < 0,000$). What that means is family values have a strong impact on how players relate to study not only during their sport career but also afterwards. It is important to focus more on this issue through different means and methods and also to help players to plan their live further on after their sport career.

Keywords: professional football players, higher educations, athlete career, values of family

Bevezetés

A sportolók tanulmányi eredményeit, továbbtanulási szándékait döntően befolyásolja a szülők iskolai végzettsége (Egressy, 2004; Karácsony, 1987). A Héraléksz-programban részt vevő fiatal sportolók körében végzett vizsgálatok is egyértelműen bebizonyították, hogy összefüggés van a szülők iskolázottsága és a gyermek sportpályafutása között. A sportolók között felülreprezentáltak a magasabb végzettségű, anyagilag jobb helyzetben levő családok gyermekei. Az adatok tükrében elmondhatjuk, hogy a sportoló gyermekek szülei nem csupán magasabb végzettséggel rendelkeznek, mint az átlagnépesség, hanem az oktatás forradalmi méretű kiterjedése is előbb érte el rétegüket, mint más csoportokat (Velenczei, 2012). Lannert (2000) megállapításai is ezt erősítik, miszerint a családi háttér szerepe – ezen belül is elsősorban a szülők iskolai végzettsége és az általuk közvetített kultúra – alapvetően befolyásolja a gyermekek további sorsát, így sikerességét, sportolási eredményességét.

A család több más fontos funkciója mellett a kulturális tőke átadásának színtere is (Bognár és mtsai, 2006). A szülőknek gyermekeik tanulására vonatkozó elképzelései annyira meghatározóak, hogy igen nehéz kitörni belőle. A szülők a legtöbb esetben a magukéhoz hasonló életpályát képzelnek el a gyermekeik számára (Liskó, 2000).

Az iskolázottsági és szociális hátránnyal induló egyének és társadalmi csoportok kimaradása a felsőoktatás köréből jóval jelentősebb az előzetes feltételezéseknél. Nincs mindenkinek ugyanannyi esélye arra, hogy élsportolóvá váljon, melyet a társadalmi-gazdasági tényezők, leginkább a családi háttér befolyásol. Az anyagilag és kulturálisan kedvezőbb helyzetű fiataloknak nagyobb lehetőségük van arra, hogy élsportolókká váljanak (Földesiné, 1984).

Csáki és mtsai (2013) összefoglalták a különböző elméleteket a tehetséges labdarúgók kiválasztásához és beválásához és azt mutatták ki, hogy a szülők és a család szerepe kimagasló. A családi háttérnek döntő szerepe van abban, hogy egy fiatal játékosnak sikerül-e profi labdarúgóvá válnia (Csíkszentmihályi, Rathunde és Whalen, 2010; Orosz, 2008; Czeizel, 2004), míg más kutatók az edző szerepét hangsúlyozzák ki a folyamatban (Chusion, Ford és Williams 2012; Kun és Tóth 2010).

Régóta ismert, hogy az iskolán belüli tényezőknek jelentős a tanulói teljesítménykülönbségekben játszott szerepe (Coleman és mtsai, 1966). A tanulói sikerekben és eredményességben bátran állíthatjuk, hogy szinte elhanyagolható az iskola hatása, sokkal inkább a tanuló családi háttere és az egyéni képességei-ambíciói számítanak.

Magyarországon is igen nagy a származási és kulturális háttér szerepe az iskolázottság szintjében és a kulturális javak elsajátításában. Horn és Sinka (2006) eredményei azt mutatják, hogy az eredményességet 42%-ban a tanulók társadalmi és kulturális háttere okozza, ugyanakkor az iskola által befolyásolható tényezőkkel mindössze 5%-ot magyaráznak. A felsőoktatásba bekerülés esélye jóval korábban eldől, mint a tényleges továbbtanulási döntés időszaka: az iskolai életút középső, közoktatási szakasza (8–12 éves kor) és a gyermekkortól jellemző családi-szociális háttér a nagy többségnél kijelöli az utakat, felállítja a csak igen nehezen áttörhető korlátokat (Fábri, 2014).

Kanczler és Kovács (2012) négy olyan döntési csomópontot határozott meg, ami jól elkülöníthető egy sportoló életében. Az első az iskolaválasztás, a második a felső tagozatba való lépés, a harmadik a középiskolába való jelentkezés, míg a negyedik a felsőoktatásba való felvételi. Imisert, hogy minden csomópont összefüggésben van az iskolával és a tanulással, ezért különösen fontos a sport és a tanulás kapcsolatának átgondolása, megoldása és rendezése. Egressy (2004) úszókkal végzett kutatásából kiderül, hogy a rendszerváltást követően egyre többen tudják összeegyeztetni a továbbtanulást a versenysporttal, köszönhetően a különböző ösztöndíjaknak és egyéb képzési és támogatási formáknak.

A sportkarrier, még a legígéretesebb is, nagyon esetleges, bizonytalan pálya. Nem lehet az a bizonyos egy lap, amire mindet rá lehet tenni. Az élsport rengeteg kockázatot rejt magában, nem egy előre kiszámítható, „nyugdijas” szakma. Földesiné (1984) olimpikonokkal végzett kutatása is erről árulkodik. Az általa megvizsgált sportolók közül többen sérülés, családi okok miatt hagyták abba idő előtt a profi karriert, de voltak közöttük olyanok, akik az edzőjükkel kialakult rossz kapcsolat miatt vonultak vissza. A vizsgált minta negyede a sport és a munka vagy tanulás összeegyeztethetlenségére hivatkozott, ugyanakkor

elég egy sérülés, egy új edző új elképzelése és a legragyogóbb sportkarrier is derékba törhet. De még optimális esetben is egy aktív sportkarrier csak rövid ideig tart. Az edzők többsége csak a pillanatnyi sikert tartja szem előtt, az a fontos, hogy a kiadott edzőmunka el legyen végezve. Pedig a futballozó gyerekeknek csak igen kis százaléka tud a későbbiekben megélni a labdarúgásból. Ráadásul az ő esetükben is igaz, hogy bármikor kikerülhetnek a csapatból egy sérülés, új edző, új koncepció, vagy éppen átmeneti rossz forma miatt.

Az aktivitásemélet, más néven helyettesítésemélet szerint a karrierzárás úgy történik, hogy az elvesző, befejeződő szerepeket az egyén új szerepekkel, feladatokkal helyettesíti, így a teljes aktivitás fennmarad, csak más formában. Jó példa erre, amikor aktív sportolók sportújságírói, szakkomentátori, edzői, sportvezetői stb. vonalon tanulnak tovább és tevékenykednek később. Ebben segítségükre van korábbi pályájukon szerzett elismertségük, hitelességük, illetve a korábbi élet során megszerzett kapcsolati tőkéjük, a személyes és szakmai kapcsolatrendszer. Pszichológiai szempontból az aktív sportolói pályafutás végén jelentkező mentális állapot hasonlít a gyász jelenségéhez, és hasonló szakaszokra lehet bontani. Másik megfigyelhető jelenség ezeknél a sportolóknál az ún. szociális halál, amikor a megszűnő médiaérdeklődés miatt a melőzöttség negatív érzését élik át ezek a sportolók. A sportolói hivatás nagyon kockázatos, kiszámíthatatlan pálya, többféleképpen, akár egy pillanat alatt véget érhet egy karrier. A karrierzárás legfőbb okai lehetnek a sérülés, életkor, kiszelektálódás vagy éppen az önkéntes befejezés (Tóth, 2010).

Azt, hogy a sportolók mennyire vannak tudatában annak, hogy karrierjük hamarosan a végéhez ér, Glaser és Strauss (1965) elmélete alapján 4 különböző szintet figyelhetünk meg a sportolók esetében, melyben a zárt tudatosságtól a sportoló által is elismert karrier befejezésig juthatunk el. Egy karrierzárás mindig nehéz feladat, és magában hordozza a krízis vagy a megnyugvás fázisának lehetőségét, nyilván ez az adott sportolótól függ. Mindenképpen nagy segítséget nyújt a zavartalan visszavonulásban, ha a klub még tartja vele a kapcsolatot, beveszik különböző munkákba, esetleg hosszabb távon foglalkoztatják (Tóth, 2010).

A svéd Karolinska Intézet munkatársai éveken át végeztek kutatásokat futballistákon. Azt vizsgálták, hogy van-e összefüggés a játékos intelligenciaszintje és sportban elért eredményei között. Méréseik azt bizonyítják, hogy a legjobb csapatok játékosai nemcsak hogy nem buták, de kimagasló értelmi képességekkel rendelkeznek, intelligenciaszintjüket tekintve a lakosság felső 2%-hoz tartoznak. Vestberg, Gustafson, Maurex, Ingvar és Petrovic (2012) kutatók szerint a jó focisták nagyon okosak, a probléma az, hogy nagyon fiatal korban kezdenek el focizni, így nincs idejük a tanulásra, ezért tűnnek néha butának. Ahhoz, hogy valaki kiváló futballista legyen, szükség van fizikai képességekre és gyorsaságra – ez azonban nem sokat ér, ha nincs hozzá agy, amely tudja, hogy mit kell tenni. Több korábbi kutatás foglalkozott a tanulás és a fizikai aktivitás kapcsolatával, amelyek többször ellentmondásokat mutattak. Bakonyi, Derzsy és Semjén (1985) gimnazista fiúkon és lányokon végzett kutatása alapján megállapíthatjuk, hogy

a szellemi és a fizikai képességek összefüggését vizsgálva szignifikáns kapcsolatot találunk. *Rácz, Andrejszki, Farkas és Hamar* (2006) eredményei viszont azt mutatják, hogy a sportoló és nem sportoló tanulók iskolai átlagát összehasonlítva nem jelentősen, de valamivel rosszabbak a sportoló tanulók eredményei társaikénál. *Kovac* (1996) kutatása a sport általános kognitív készségeiről eredménye azt mutatja, hogy pozitív összefüggés van a sikeres sportesemények és a kognitív kreativitás között a fiatal labdarúgóknál.

Mann, Williams, Ward és Janelle (2007) kutatásainak eredményei összhangban vannak a sportolók teljesítményét és a tanulás eredményességét vizsgáló korábbi tanulmányokkal, amelyek azt mutatják, hogy az elit sportolók az átlagos sportolókhöz és a lakossághoz képest magasabb kognitív teljesítményt mutatnak a sportspecifikus helyzetekben.

Kutatási célunk az volt, hogy megvizsgáljuk az élvonalbeli labdarúgóknál a tanulás és a sporttevékenység kapcsolatát. Vajon a családnak a tanulás fontosságáról alkotott véleménye megjelenik a sportolók tanulmányi eredményességében? A tanulást befejező sportolókat milyen okok befolyásolták sportolói karrierjük befejezésében, illetve akik továbbtanultak, milyen formában vesznek részt a felnőttképzés rendszerében? A sportolói kettős karrier második transzfere, a civil életbe, a munkaerőpiacra való kerülést jelenti, amellyel nemzetközi és hazai szervezetek jó gyakorlatai is foglalkoznak, támogatnak. *Földesiné* (1999) kutatási eredményeinél is megjelenik ennek a problémának a vizsgálata, miszerint a sportoló a sporttevékenységén keresztül igen szűk távlatokat kap, és nehéz a versenyzői hivatást civil foglalkozássá felváltani.

A témával kapcsolatosan a következő hipotéziseket állítottuk fel:

- H1: Feltételezzük, hogy a család véleménye alapján kialakult tanulás fontossága és a labdarúgók középiskolai eredményessége között összefüggés mutatható ki.
- H2: Feltételezzük, hogy a tanulás befejezésének, esetleg felfüggesztésének legerősebb oka a profi sport miatti időhiány volt.
- H3: Feltételezzük továbbá, hogy azok, akik még mindig tanulmányokat folytatnak, legmagasabb arányban sporttal kapcsolatos képzésekben vesznek részt.

Módszerek

A mintánk kiválasztásakor nem véletlen mintavételi eljárást alkalmaztunk, azon belül is az elbírálósos, szakértői mintavétel jellemezte kutatásunkat, hiszen fontos volt, hogy profi labdarúgók szerepeljenek a mintánkban. A teljes populációt a Magyarországon profi labdarúgásban NB1-ben szereplő labdarúgók jelentették. Mintánkba a nem véletlen mintavételi technikával 100 fő került. Ez azt jelentette tehát, hogy csak olyan labdarúgókat mértünk fel, akik szerepeltek a magyar élvonalban, rendelkeznek legalább egy NB1-es mérkő-

zéssel. A felmért sportolók átlagéletkora 29,06 év, és élvonalbeli mérkőzéseinek a száma 1 és 410 között alakult (átlag: 61,27).

Az adatgyűjtést kérdőív segítségével végeztük. A saját szerkesztésű kérdőívben a sportággal való megismerkedés körülményeire, a szociokulturális háttérre, a tanulmányi eredményekre, illetve a továbbtanulási szándéokra kérdeztünk rá. Azt is vizsgáltuk, hogy milyen helyet foglal el a tanulás a megkérdezett családja értékrendjében (szülők iskolai végzettsége, tanul-e jelenleg, ha nem, miért nem, ha igen, hol és mit) és hogy erre vonatkozóan milyen jövőbeli terveik, elképzeléseik vonatkoznak. A kérdőíves módszerrel gyűjtött adatokat az SPSS 23 program segítségével elemeztük. A kérdésekre kapott válaszok vizsgálatánál leíró statisztikai- (gyakoriságvizsgálat, átlag, szórás), illetve összefüggés-vizsgálatokat is végeztünk.

Eredmények

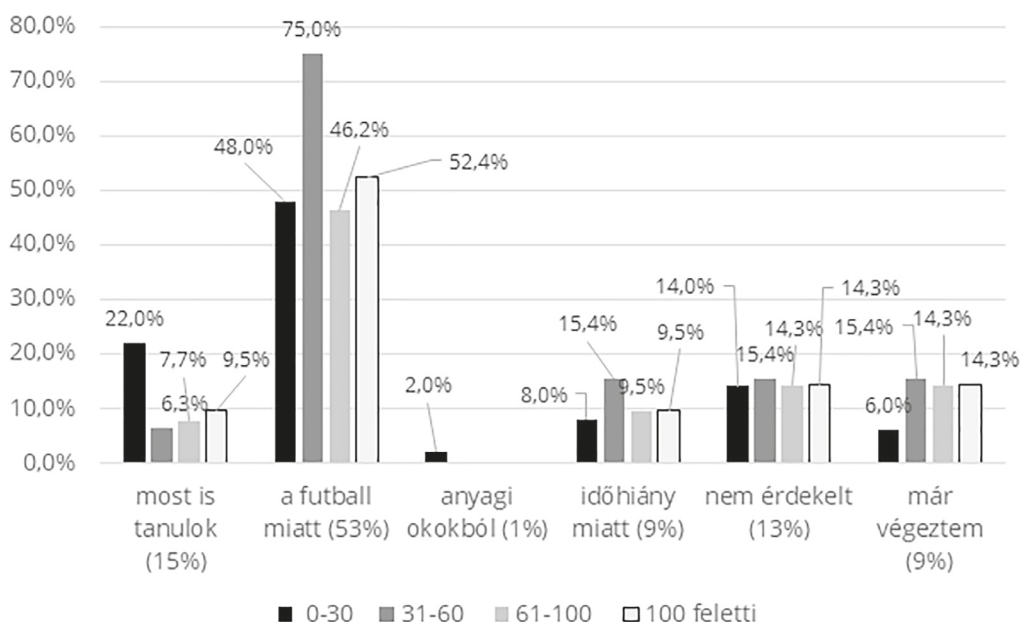
A labdarúgók középiskolai eredményessége és a családban megjelenő tanulás fontossága közötti vizsgálatnál megfigyelhető, hogy a tanulás fontossága egyértelmű minden családban, ezért azt vizsgáltuk, hogy ez milyen mértékben van jelen. A labdarúgók családjának mindössze 32%-nál közepesen volt fontos, 45%-nál fontos volt és 23%-nál pedig nagyon fontos volt a tanulás. A labdarúgók középiskolai eredményeinél megfigyelhető, hogy a 4-es és 5-ös tanulók aránya 47%. Ha beleszámoljuk a közepes teljesítményt nyújtó 48%-ot, akkor a megkérdezetteknek 95% közepes vagy annál jobb teljesítményt nyújtott, és mindössze 5%-a tanult elégséges eredménnyel. Vizsgáltuk tehát ennek a két változónak (eredményesség, értékrend) összefüggését (1. táblázat). A keresztábla-elemzés során megállapítható, hogy a családi értékrend hatása a labdarúgók tanulmányi eredményességében is megjelenik (Pearson Chi-Square = 32,325; $p = 0,000$).

Milyen volt az eredménye középiskolában?	Mennyire volt fontos családjában a tanulás?		
	közepesen fontos (32%)	fontos (45%)	nagyon fontos (23%)
Elégséges (5%)	40,0%	60,0%	0,0%
Közepes (48%)	47,9%	45,8%	6,3%
Jó (35%)	20,0%	48,6%	31,4%
Jeles (12%)	0,0%	25,0%	75,0%

1. táblázat: A labdarúgók tanulmányi eredményességének és a család tanulási értékrendjének összefüggése (N = 100)

Azoknál a sportolóknál, ahol a középiskolai tanulmányi eredmény jeles, a tanulás fontossága kiemelt szereppel jelenik meg (75%). Az elégséges tanulmányi eredménnyel rendelkező labdarúgóknál a családi értékrend a tanulás szerepéről kisebb, mint a jobb tanulmányi eredményű sportolóknál, és mint megfigyelhető, a nagyon fontos kategória meg sem jelenik náluk. Az is megfigyelhető, hogy azoknál a családoknál, ahol a tanulást csak kevésbé tartották fontosnak, a legfeljebb közepes eredményű sportolók aránya 78,2%, míg azoknál a családoknál, akiknél nagyon fontos a tanulás, a legalább jó teljesítményű labdarúgóknál találjuk az ehhez közeli magas (87%) arányszámot. Tehát az összefüggés a tanulás fontosságának megítéléséről és a tanulmányi eredményről a labdarúgók esetében is kimutatható. Vagyis napjaink labdarúgóinál és a kilencvenes évek során végzett vizsgálatok alapján is elmondható, hogy a családi háttér szerepe – ezen belül is elsősorban a szülők iskolai végzettsége és az általuk közvetített kultúra – alapvetően befolyásolja a gyermekek további sorsát, tanulmányi eredményességét. Tehát feltételezhetjük, hogy a sportolói karrierre, a beválás folyamatára is hatással lehet.

Azt is vizsgáltuk, hogy a labdarúgók mennyiben felelnek meg a nemzetközi elvárásoknak, és melyek azok az okok, amelyek a tanulás befejezését meghatározták. A 100 fő megkérdezett focista közül jelenleg 15 % tanul formális keretek között, amelyből 13%-uk még gimnazista, érettségi előtt áll. 87% tanul egyetemen vagy főiskolán az ország különböző felsőoktatási intézményeiben. A tanulás befejezésének okaként a „futball miatt” válaszok aránya volt a legmagasabb (53,0%) (1. ábra). Érdekes a „nem érdekelt” válaszok aránya 13,0%. Ha figyelembe vesszük azt, hogy nincs olyan családi háttérű megkérdezett, ahol a tudás legalább közepes fontosságú ne lett volna, ez az adat elgondolkodtató. Ezért tételesen megvizsgáltuk ezeket a válaszokat, és azt találtuk, hogy 33%-ban a családban közepesen, 67%-ban pedig fontos volt a tudás. Ezek a fiatalok (13%) tehát vagy eddigi élettapasztalataik, vagy a „könnyebbik út választása” miatt eltértek a szülői értékrendtől. A tanulás befejezésének okait vizsgáltuk a középiskolai tanulmányi eredmények és a mérkőzések számának összefüggésében is, de ezek között nem mutatható ki szignifikáns összefüggés, vagyis egyik változó sem befolyásolta a tanulás befejezését. A legfeljebb két bajnokságban sportoló labdarúgók kiemelkedően a sport miatt nem folytatnak tanulmányokat, de a magas mérkőzésszámmal rendelkezőknél is ez az ok jelenik meg a legmagasabb arányban.

1. ábra: Tanulás befejezésének okai és a mérkőzésszám összefüggése (N = 100)

A következőkben megvizsgáltuk azokat a labdarúgókat, akik jelenleg tanulmányokat folytatnak. A két fő gimnazista tanulón kívül a 13 sportoló leginkább sporttal kapcsolatos képzésben vesz részt. Ezek között az intézmények között találjuk a Nyíregyházi Egyetemet, a Pécsi, Szegedi Egyetemet, a Budapesti Corvinus Egyetemet vagy például a Semmelweis Egyetemet. Szakokat tekintve is nagy a szórás: a jogász hallgatótól a gazdálkodást tanuló diákon át az orvostanhallgatóig minden megtalálható. Legjellemzőbb irány természetesen a sporttudományok (sportmenedzser, testnevelő, rekreáció, edző). A labdarúgók profi pályafutása utáni élete és az NB1-es mérkőzésszám közti szignifikáns kapcsolat ((Pearson Chi-Square = 19,696; $p = 0,043$) azt igazolja, hogy a sportolás eredményessége meghatározza a jövőkép alakulását, a sportolók jövőbeli céljait (2. táblázat). Az edzősködés, a csapatmenedzselés reális lehetőség, a megkérdezettek 36,5%-a ezen a területen látja a jövőjét. 15,3% külföldön, 15,3% más területen szeretne dolgozni, 30,6 % pedig még nem tudja. Ennek megfelelően igen magas azoknak az aránya, akik még semmit sem tettek jövőbeli karrierjükért. Ők azok, akik a futballpályán töltik azt az időt, aktívan sportolnak, legalább két szezonon túl vannak a legmagasabb bajnokságban. Ilyen módon ők jó eséllyel kimaradnak az iskolarendszerű képzésekből, hiszen a terveik között legfeljebb a külföldi sportolás lehetősége jelenik meg. Számukra nyújt lehetőséget a felnőttképzés, az egyre elterjedtebb LLL (longlife learning), az élethosszig tartó tanulás rohamosan fejlődő rendszere.

mérkőzészám	Jövőkép				
	egyéb (2,4%)	edzős- kódás (36,5%)	más terület (15,3%)	nem tudom (30,6%)	külföld (15,3%)
1–30	2,6%	48,7%	15,4%	15,4%	17,9%
31–60	6,7%	26,7%	6,7%	53,3%	6,7%
61–100	0,0%	8,3%	8,3%	58,3%	25,0%
100 felett	0,0%	36,8%	26,3%	26,3%	10,5%

2. táblázat: Jövőkép és az NB1-es labdarúgó mérkőzések számának összefüggése (N = 85)

A labdarúgóedző képzés tipikusan olyan többlépcsős rendszer, ami a formális oktatáson kívül épül fel. Alapja a középfokú OKJ-s bizonyítvány, erre épülnek a különböző UEFA- és MLSZ-licenckek C-től Pro-ig. A különböző osztályokban való edzősködéshez meghatározott végzettségre van szükség. A kevés mérkőzéssel rendelkezők jövőképe a leginkább tervezett, csak 15,4%-uk nem tudja még, hogy mihez kezd a sport után. Legtöbbjük (48,7%) edzősködni szeretne, vagy sportkarrierjét külföldön folytatni. Az általunk vizsgált mintában már 16-an szereztek meg az UEFA-licenc valamelyik fokozatát, tehát 16% a focisták közül már részt vett felnőttképzésben, 40%-uk pedig tervezi. Ezek a számok magasan felülmúlják a KSH 2011-es felméréseinek magyar lakosságra meghatározott 4,2%-os átlagát.

Megbeszélés és következtetések

Tanulmányunk újszerűségét jelenti, hogy az eredményesség és a sporttevékenység vizsgálatát a magyar labdarúgóknak azon csoportjánál vizsgáltuk, amelybe a legalább egy profi mérkőzést játszó játékosok kerültek. A kutatásunk előtt felmerülő kérdéseinkre egyértelmű válaszokat kaptunk. A felmért sportolók többsége érettségizett, a diplomások és felsőfokú tanulmányokat végzők aránya is magas a labdarúgók körében a magyar lakosság adataihoz képest. Akik nem tanulnak, azok többsége a profi sportot helyezte időrendben előtérbe, a tanulás csak az aktív sportpályafutás befejeztével kerül előtérbe. A továbbtanulást és a diplomaszerezést 48%-ban tervezték, ennek ellenére jelenleg csak 15%-uk tanul még. A középiskolai eredmények és a családnak a tanulásról alkotott véleménye között lévő kapcsolat azonban szignifikáns összefüggést mutat (Pearson Chi-Square = 32,32 p = 0,000) vagyis első hipotézisünk beigazolódott: a családi értékrend hatása kimutatható. Az Európai Unió konkrét célokat, elvárásokat fogalmaz meg a tagországok polgárainak iskolázottságával kapcsolatban. Eszerint a tagországokban 2020-ig a 30–34 éves uniós lakosok legalább 40%-ának rendelkeznie kell felsőfokú iskolai végzettséggel. A 2001-es népszámlálás adatai szerint a 20–24 éves korcsoportban a legalább középfokú

érettségivel rendelkezők aránya a korcsoport létszámához viszonyítva 52%, tehát ebben a tekintetben jelentős lemaradásunk van jelenleg a célkitűzéshez képest (TÁRKI 2012). Második hipotézisünkben arra kerestük a választ, hogy azoknál a sportolók, akik abbahagyták a tanulást, mi volt ennek a fő oka. A kérdőívünkre kapott válaszok alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy lehetséges az élsport melletti tanulás, de valóban nagyon nehéz, hiszen a megkérdezett labdarúgók csupán 22% nem hagyta abba a tanulást, azok közül, pedig akik abbahagyták, a legtöbben a futballra, illetve az időhiányra hivatkoztak, ezzel beigazolvva második hipotézisünket. *Földesiné* (1999) nyilatkozata is azt erősíti, hogy a sportoló a sporton keresztül nagyon szűk távlatokat kap, ezért gyakori a sportéletben való benmaradás, a civil életben a sporttal kapcsolatos munkák vállalása. Ez a nyilatkozata is megerősíti azt a nézetet, mely szerint a sportolóknak a versenyzői hivatást civil foglalkozássá felváltani nehéz és fájdalmas folyamat. A kutatási adatokból az is egyértelműen kiderült, hogy a szülők iskolai végzettsége meghatározó szerepet játszik a megkérdezett sportolók tanulóhoz való viszonyában, eredményességében.

Összefoglalva tehát elmondható, hogy a labdarúgók között is vannak értelmes, iskolázott emberek, illetve az is kiderült, hogy a labdarúgók semmivel sem produkáltak gyengébb eredményeket, mint a lakosság többi része. Úgy gondoljuk, hogy minden labdarúgásban dolgozó szakembernek szüksége van még szemléletváltásra, és már gyerekkorban, majd az akadémiákon nevelkedő játékosok esetén is sokkal jobban előtérbe kell helyezni a tanulást. Érdemes lenne kutatásunkat kiterjeszteni más sportágakra is, illetve terveink között szerepel a teljes magyar első és másodosztályú labdarúgó-bajnokságban szereplő labdarúgók felmérése, hiszen ma ez a két bajnokság számít professzionális bajnokságnak Magyarországon.

Irodalomjegyzék

- Bakonyi, F., Derzsy, B., Semjén, S. (1985): Az intelligencia és a fizikai képességek közötti összefüggés 16 éves korban. *Testnevelési Főiskola Közleményei*, 3.
- Bognár J., Trzaskoma-Bicsérdy G., Révész L., Gécz G. (2006): A szülők szerepe a sporttehetség-gondozásban. *Kalokagathia* 44: 1-2. 86-95.
- Chusion, C., Ford, P.L., Williams, M.A. (2012): Coache behaviours and practice structures in youth soccer: Implications for talent development. *Journal of Sport Sciences*, 1: 1–11.
- Coleman, J. S., Campbell, E., Q., Hobson, C., J., McPartland, J., Mood, A., M., Weinfeld, F., D., York, R., L. (1966): *Equility of Educational Opportunity*. United States Government Printing Office, Washington, D. C.
- Czeizel, E. (2004): *Sors és tehetség*. Urbis Könyvkiadó, Budapest.
- Csáki, I., Bognár, J., Révész, L., Gécz, G. (2013): Elméletek és gyakorlatok a tehetséges labdarúgó kiválasztásához és bevalásához. *Magyar Sporttudományi Szemle*. 14: 53. 12–18.

- Csikszentmihályi, M., Rathunde, K., Whalen, S. (2010): *Tehetséges gyerekek. Flow az iskolában*. Budapest, Nyitott Könyvműhely.
- Egressy, J. (2004): Élősport vagy továbbtanulás? *Magyar Sporttudományi Szemle*, 2–3.
- Fábri, Gy. (2014): „Kvalitatív és kvantitatív felmérés, országos és regionális reprezentatív attitűd vizsgálatok, elemzések kutatás-fejlesztési szolgáltatás”. Zárótanulmány. „Felsőoktatási szakpolitikai és fejlesztéspolitikai elemzések az ESZA fejlesztések tervezése érdekében” c. TÁMOP-7.2.1-11/K-2012-0005
- Földesiné, Szabó Gy. (1984): *Magyar olimpikonok önmagukról és a sportról*. Közgazdasági és Jogi Kiadó. Budapest.
- Földesiné, Szabó. Gy. (1999): *Félamatőrök, félprofik. Magyar Olimpikonok (1980-1996)*. Magyar Olimpiai Bizottság, Budapest.
- Glaser, B., Strauss, A. (1965): *Time for Dying*. Aldine, Chicago.
- Horn, D., Sinka, E. (2006): A közoktatás minősége és eredményessége. In: Halász, G., Lannert, J. (szerk.): *Jelentés a magyar közoktatásról 2006*. Országos Közoktatási Intézet, Budapest. 341–347.
- Kanczler, I., Kovács, A. (2012): A tanulás és a sport összehangolását segítő program bemutatása. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 3.
- Karácsony, I. (1987): A tanulás és a sporttevékenység kapcsolata a férfi tornászok sportpályafutásában. *A Testnevelési Főiskola Közleményei*. 1987. 2. szám, Budapest.
- Kovac, T. (1996): On the profile of young soccer talents: A preliminary study. *Studia Psychologica* 38: 63–66.
- Kun, I., Tóth, L. (2010): Tehetség a labdarúgásban. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 11: 41. 37–41.
- Lannert, J. (2000): „Továbbhaladás a magyar iskolarendszerben” In: Kolosi, T., Tóth, I., Vukovich, Gy. (szerk.): *Társadalmi riport*. TÁRKI, Budapest. 205–222.
- Liskó, I. (2000): Társadalmi esélyek és az iskola. *Új Pedagógiai Szemle*, 1.
- Mann, DT., Williams, AM., Ward, P., Janelle, CM. (2007) Perceptual-cognitive expertise in sport: a meta-analysis. *J Sport Exerc Psychol* 29(4). 457–478.
- Orosz, R. (2008): *A labdarúgó tehetség kibontakozását befolyásoló pszichológiai tényezők vizsgálata*, PhD-értekezés, Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola.
- Rácz, K., Andrejszki, H., Farkas, P., Hamar, P. (2006): A testnevelés és a tanulmányi eredmények közötti összefüggés vizsgálata. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 2.
- Tóth, L. (2010): Lélektani és sportlélektani ismeretek. Jegyzet az OKJ-s sporszakemberképzés számára. Budapest.
- Velencei, A. (2012): *Társadalmi esélyegyenlőtlenség az utánpótláskorú sportolók körében az államilag finanszírozott programokban résztvevők esetében*. SOTE Sport és Társadalomtudományi Program, Budapest.
- Vestberg, T., Gustafson, R., Maurex, L., Ingvar, M., Petrovic, P. (2012): Executive Functions Predict the Success of Top-Soccer Players. *PLoS ONE* 7 (4): e34731. doi:10.1371/journal.pone.0034731